ئیمان و ئایین.. هیوا محەمەد ئەمین

ڕۆچوون و ڕامان بەنێو دوو دنیا ی (ئیمان) و (ئایین) ، بەپێویست دەگەینە بەردەم دوو شاڕێیان ی ئاراستە جیاواز و دوو ئاست ی جیاواز لە تێگەیشتن بۆ دوو چەمک و دوو جیهان ی دژبەیەک و ناتەبا لە دنیا ی وێنە ، ئامانج و ماهیەتەکان ی ئیمان و ئایین . پێویستە بگوترێت ، کە ئیمان و ئایین لە شێوە و ڕوکار ی دەرەوەیان دا وەک تەواوکەر و پێکهاتەیەک ی دانەبڕاو ی ئۆرگانیکیی ، و دیمەنێک لە یەکگرتویی دوو دنیا ی ڕۆح و جەستە خۆیان وێنا دەکەن ، بەڵام لە ڕوانگە ی ئیمان بۆ ڕەوشت و بەها ی مر□ق ، و لە دیدگە ی لۆژیک (مەنتیق) بۆ پەیوەندیی نێوان دیاردەکان ، و بە هەمان شێوەش باری ئاگایی مر□ق دا ، دەشێت دوو جیهان ی پێچەوانە و دژبەیەکیش بن .

لێرە دا خانەبەندیکردن و کێشان ی هێڵ ی جیاکەرەوە لە نێوان دوو دیاردە ی ئیمان و ئایین ، نابر□ت بمانگەێنێتە باوەڕێک کە ئەنجام و ئامانج لەم نوسینە ، هەوڵدانێک ی بێئینسافانە و ئاراستەکراوانەیە دژ بە بنەما نەریتیی و ئەخلاقییەکان ! بەڵکو لە سۆنگە ی باوەڕبوون بە ئازادیی تاکەکەسیی و دنیابینیی خۆمەوە ، ماف بەخۆم دەدەم ، کە هەم بە دنیا ی ئیمان ئاشنا ببم هەمیش لێکدانەوەیەک ی نۆژداریانە بکەم ل□ پێناوی جیاکردنەوە ی دوو جەستە ی پێکەوەلکێنراو ی جەستەیەک ی جمکدار ، کە هەم ئازار پێکەوە دەچێژن و هەمیش پێکەوە هەڵناکەن .

ئیمان لە پانتایی چەمک ، مانا و دنیابینیی خۆی دا بۆ بوون ، ڕەوشت ، نرخ و بەها ی مر□ق ، ب□سنور و بێکۆتایە کە دەشێت بوعد ، شوێنپێ ، کارلێککردن و کاریگەرییەکانی ئەو لە نێو جیهانی بێکۆتا ی سروشت و دنیایەک ی گەردونیی دا پەیدۆز بکەین. دواجار بەڵام ، نە ئیمان بەبێ بوون ی مر□ق توانا ی ئەوەی دەبێت خۆی وەک جیهانێک ی سەربەخۆ و بەرفراوان بسەلمێنێت ، نە مرۆڤیش بەبێ (ئیمان) کە زادە ی سروشت ، تایبەتمەندیی و سیفاتێک ی گەردونییە دەتوانێت ئاودیو ی جیهانێک ی بەرزتر و باڵاتر لە دنیا ی ڕەوشت و فەزیڵەت ببێت ، دواجار لەکوێ دا مر□ق بوون و ئامادیی هەبێت ، لەوێش دا ئیمان بوون ی هەیە . پرسیار لێرە دا ئەوەیە کە ، ئایا ئیمان خۆی چیە و هەڵگر ی چ خاسیەت یان تایبەتمەندییەکە ؟ لێر□ بەدواوە هەوڵدەدەم ڕۆبچمە نێو دنیا ی ئیمان ، تاکو بەرچاوڕونیەک یان

تواناییەک ب□خشم بە شێوەیەک لە پێناسەکردن ی ئیمان . لەڕاستیی دا (ئیمان) دیاردەیەک نیە کە لەدەرەوە یان ئەودیو ی سروشتەوە سەرچاوە ی گرتبێت ، هێزێک ی سروشیی (وەحیی) نیە ، کە توانایی خۆبەرجەستەکردن ی لە غەیبیات و ئاسمانەوە وەرگرتبێت، بەهەمانشێوەش نە عەقیدە و باوەڕە نە کار و پڕۆسەیەک ی داهێنان ی عەقڵانییش ، بەڵکو پێداویستیەک ی ڕۆحیی و بابەتێک ی سروشت _ مر□قایەتییە کە لەڕێگەیەوە وەڵامێک بە خواست ، ئارەزو ، خولیا ، پرسیار و گومانەکان ی مر□ق د□داتەوە . ئیمان هێزێک ی نادیار ، شاراوە و نامادییە ، کە سەرچاوە ی هێز ، توانایی و بوونی خۆی لە دنیا ی سروشت وەک کۆیەک ی گەردونیی ، بەدەستدەهێنێت . ئیمان لەڕێگە ی پابەندبوون بە (ئایین) ێک ی دیاریکراوەوە مەیسەر نیە ، بەڵکو پڕۆسەیەکی درێژخایان ی تاک□سیی و جۆرێک لە دیاردە ی هوشیاریی مر□ؤ□ ، ک□ لە ڕەوتی تێکۆشانێکی مەعنەویی دا بەدەستدێت ، دواجار ئیمان هێزێک ی ڕوناکیبەخش و توانا بەخشە کە تەکانێک بە مر□ق د□دات بۆ ئاودیکردنی بەرەو دنیایەک ی فراوانتر و نوێتر ، دنیایەک کە وێنەیەک ی واقیعیی و ناو□□ک□ک ی بەهادارتر بە بوون ی مر□ق د□بەخشێت . لەم دنیا نوێیە و لەم هەلومەرجە دا ئیمان دەبێتە ڕوگە (قیبلە) یەک ی شەقڵلێدراو بە ڕوناکیی و چرایەک کە لە سادەترین چەمک ، مانا و پێناسە ی خۆی دا گەیاندن ی مر□ؤ□ ب□ جۆرێک لە متمانە ، ئارامیی ئاسودەیی ، دڵنیایی ڕۆح و یەقینێک ی کرداریی ، دواجار ئامانجەکان هەرچیەک بن ، دەشێن بەڵام دیوێک ی گەش و ڕوناک بن لە جیهان و پڕۆژە بێکۆتا و نەبڕاوک□ی ئیمان . سوکرات بێ هۆ نەبوو کە لە دواساتەکانی ژیانی دا بە قوتابیەکانی دەگووت : بهێڵن با مەرگی خۆم لە ئارامیی و ئاسودەیی دا بەجێبگەێنم . لێرە دا بەڵام دوائامانج لە ئیمان دا ، تەنیا لە گەیشتن بە مەنزڵگە ی ئارامیی و ئاسودەیی ڕۆحی مر□ق نیە ، دوافرمان ، ئەرك و بڕیاریش لە ڕاپەڕاندن و فەرمانکردن بە چاکە و نەهیکردن لە خراپە نیە ، بەڵکو هۆکار و بزوێنەر ی هێز ی هاوسەنگکردن و گەڕاندنەوە ی سروشتی مر□ق بوون□ ل□ مر□ق دا . کەواتە لێرە دا ئیمان چیە ؟! لەڕاستیی دا ئیمان لە زات و سروشتی خۆی دا نە ئەرکە و نە ئەخلاق ، بەڵام کاتێك ئیمان مر□ق ئاودیوی جیهانێک ی ڕوناکتر ، کامڵتر و نوێتر دەکات ، ئەوکات مر□ق □وبەڕوی هەستی بەرپرسیاریی و لێپرساوێتیەکی ئەخلاقیی بەرامبەر ئاکار و کردەوەکانی دەکاتەوە ، واتا کاتێک ئیمان هەست ، ئارەزو و غەریزە ی ئاژەڵیی مر□ق د□گەێنێتەئاستێک ی باڵاتر لە عەقڵ ، هۆش و ویژدان ، ئەوکات ئەرکی سەرشانی مر□ؤ□ ک□ کانت ئاسایی ، ئەخلاقییانە بژێت ، نیچەش لەخۆڕا نەیگوتووە ، کە مر□ق ل□ نێوان ی غەریزە ی

مر□قایەتیی و ئاژەڵیی دا گیریخواردووە .
ئیمان بۆئەوەی کاریگەر و ڕوناکیبەخش بێت ، دەبێت خۆی لە پانتایی ژینگە و هەلومەرجێك ی ئازادتر ، فراوانتر و دوور لە تەون ی چەقبەستویی دا ببینێتەوە ، واتا پێویستە ئیمان نەک بەتەنیا وەڵامدەرەوە ی دنیا ی ڕۆحیی ، غەریزیی ، ویست ، خواست و ئارەزووە مر□قایەتییەکان بێت ، بەڵکو بەهەمان شێوەش و بەلایەنی کەمەوە وەڵامدەرەو□ یەکی جیددی بۆ ئەو قۆرت ، بەربەست ، ئاڵۆزیی ، کێشە دەرونیی و کۆمەڵایەتییانەش بێت ، کە مر□ق ل□گەڵیان دا دەستەویەخە دەژێت ، بەجۆرێک ی دی ، واتا ئیمان چەندێک پەیوەست و پابەند بە دنیا ی واقیع و دەوروبەرەوە هەبێت ، هێندەش وێنەکانی ئەو ، واتا ئیمان ڕونتر و گەشتر دەردەکەون . زێدەڕۆیی نا بێت ئەگەر باوەڕمان بەوە هەبێت ، کە بۆئەوەی ئیمان لە ناخ ی مر□ق دا بە حەقیقەت ی ئەبەدیی و ڕادە و ڕێژە ی پێویست ی کامڵبوون ی خۆی بگات ، دەبێت چەشنێك نزیکیی و تێکەڵبوون ی لەگەڵ دنیاکان ی فیساگۆرس ، یەشار کەمال ، سپینۆزا ، ئاینشتاین ، کاڕل مارکس و …. تاد ه□بیت ! ئەم جۆرە لە تێکەڵبوون ، نزیکیی و بەیەکداچونانە ، پرشنگیی ڕوناکایی و هێز ی ڕۆڵ و کاریگەریی ئیمان بەهێزتر و کاریگەرتر دەکات . لەم سۆنگە و تێڕوانینەوە بۆ ئیمان دەگەینە ئەو باوەڕەی کە ئیمان و جیهان ی مادە لە ئاقار ، ڕوبەڕ و پانتایی خواست و ئامانجە مر□قایەتییەکان دا پێچەوانە ، ناکۆك و دژبەیەك نین ، بەڵام دەریایەک لە بەربەست و کێشە هەنە . بۆ ئازادکردن ی ئیمان لەو بەربەست و تەنگەژانە و ڕزگارکردن ی ئیمان لە پێخوستکردنی فراوانترکردن ی پانتایی جموجۆڵ ، چالاکیی ، زیندوێتیی ، وزە و کاریگەریەکانی ئەو ، پێویست دەکات جۆرێک هاوسەنگیی لەنێوان مر□ق و ئیمان دا بێتە کایەوە ! واتا لەلایەک ئیمان ڕوناکیبەخشە و لەلایەکی تریشەوە مر□ق ب□هۆی ئەو ڕوناکییەوە دەبێت خۆی لە شیو و دۆڵ و دیو ی تاریك ی مادە و خۆویستیی بهێنێتەدەرەوە ، تاکو سەرئەجام مر□ق بتوانێت ببێتە بەشێك لەو هێز ی ڕوناکیی و سیستەمە ی ، کە جیهان ی سروشت و گەردون ی لەسەربنیاتنراوە .
ئیمان هێز یان مەملەکەتێک ی دەستڕۆیشتو ی دەستەڵات و فەرمانڕەوایی پاشایی نیە ، کە بوون ، چەمك و ماناکانی خۆی لە ئەودیوی سروشتەوە حەشاردا بێت ، لەقاڵبدانی دەق ، باوەڕ ، عەقیدە و مەزهەبێکیش نیە کە پیرۆزبکرێت و بپەرسترێت ، بەڵکو هێز ی ئیلهامێك ی بێکۆتایە کە پەیام و ئامانجەکە ی گەیاندن ی مر□ق□ ب□ پلەیەکی باڵاتر لە فەزیڵەت و ب□□ابردن ی ڕەوشت ، کردار و ویژدانی ئەو تاکو پلە ی ڕسکان (کەمال) ، کە دواجار گەیاندن ی مر□ق□ ب□ یەزدان ؟! ئەرستۆ : (لە هەمووشتێك دا بزوێنەرێك ی سەیر مر□ق

بەرەو ئاقار ی کامڵبوون دەبات) . ئەم شێوە و شێوازە لە
ئیمانداریی و خۆبارگاوییکردن بە ڕوناکایی ، سیفەت و ئیلهام ی
یەزدان ، خۆبەخۆ پەیوەندیی و هاوسەنگیەك ی نوێ لە سروشت ی
پەیوەندیەکانی نێوان مر□ق و ی□زدان ب□ر□هم دەهێنێت . ئالێرەدایە
کە چیتر نە هۆش و ئاگایی مر□ق ل□ یەزدان دادەبڕێت نە بوونی
یەزدان ، تایبەتمەندیی و سیفات ی ئەویش لە مر□ق دا موستەحیل
دەبێت ، واتا کار و پڕۆژەکە ی ئیمان بە دروستبوون ی مر□ق ی
یەزدانیی کۆتایی دێت . لە کەش و هەلومەرجێک ی وەها دایە ، کە
هەڵبەتە مر□ق د□گاتە دواپلە ی ڕەوشت و فەزیڵەت ی هەر□ب□□ا ، واتا
دواپلە ی مر□قبوون ، بەجۆرێک ی دی : دەبێتە مر□ق ی ئیماندار .
لێرە دا من بۆئەوەی ئاقار ی تێگەیشتن ، لێکدانەوە و شڕۆڤەکەم
بەرەو بەشی دووهەم ی باسەکەم کە (ئایین) ە بئاژووم ، ب□ پێویست
ئەو پرسیارەش دێتەگۆڕێ ، کە ئایا ئایین چیە و چ ڕۆڵێك لەم
نێوەندە دا دەگێڕێت ؟!! ئەگەر ئیمان بریتیبێت لە پەیوەندیەک ی
ناوەکیی ، نامادیی ، ناهەستپێکراو وشێوە ناڕاستەوخۆ ی نێوان مر□ق
و یەزدان ، ئەوا ڕۆڵ ی ئایین ، پەیوەستکردن و پابەندکردنی مر□ق و
یەزدانە لەژیر هەلومەرجێك ی دیارییکراو و جیهانێك ی سنوردارکراو
بەیەکتریی . ئەم شێواز و ڕوخسارە لە پەیوەندکردن و پابەندکردنانە
، دەبنە هۆکارێك ی بۆ وەرچەرخان و گۆڕانکاریەکی نوێ لەدروستکردن
ی پەیوەندیی نێوان مر□ق و یەزدان ، تاکو ڕادە ی کردنەوە ی چەندین
دەرگە و دەروازە ی کێشەدار و پڕئاڵۆزیی بەڕووی پەیوەندیەکان ی
نێوان ئیمان و مر□ق دا ؟! ئایین چەندێك پەیوەندیەکان ی نێوان
مر□ق و یەزدان لە دید ، تێڕوانین ، جیهان ی سنوردارێتیی ،
سەپاندن ی مەرج و قەتیسکردنی لە چوارچێوە ی شوێن و کات دا پابەند
بەیەکتر دەکات ، بەهەمانشێوەش مر□ق پابەند بەو یاسا و ڕێسایانەوە
دەکات کە دەکەونە دەرەوە ی سروشت ی ڕاستەقینە ی مر□ق ، واتا
دەرەوە ی بازنە ی ئیمان . ئایین بۆ مەیسەرکردن ، بەئیمکانکردن ،
بەواقیعکردن و پاشان بە دیفاکتۆرکردن (ئەمر ی واقیع) ی ئەم
پابەندکردن و پەیوەستکردنانە ، هەڵوەدا ی دەزگا و دامەزراوەیەك
دەبێت کە لەسەربنچینە ی دەق ، نێوەنجگیر ، شەریعەت ، عەقیدە و
مەزهەبێك ی دیاریکراوەوە بنیاتدەنرێت . دەق لێرە دا ڕوخسار ،
تایبەتمەندیی و شێوازێک لە بەرگ ی (پیرۆزیی) بەخۆیەوەدەگرێت ،
کە سەرچاوە ی هێز ، توانا و کاریگەرییەکانی خۆی لە دنیا ی وەهم ،
خەیاڵ ، چیرۆك ، ئەفسانە و وێناکردنەکانەوە وەردەگرێت . شەریعەت
بەهرە و بەشی خۆی لەشێوە ی شەبەنگێك دا لەو پیرۆزییانە بۆخۆی
دادەبچڕێنێت و دواجار لە دید ، تێڕوانین ، جیهانبینیی و
لێکدانەوە و ڕاڤەکردنی جیاواز ، جۆراوجۆر و تاقەتپڕوکێنەوە بۆ

دەقە بەپیرۆزکراوەکان ، سیستەمێک ی تەنگەبەر و چەقبەستو لە بەڕێوەبردن ی عەقڵ ، ئیرادە و خواست ی کۆمەڵگە دەهێنێتە نێوکۆی کایە گرنگ و هەستیارەکان ی کۆمەڵگەوە . ئەم جۆرە سیستەم ی بیرکردنەوە و جیهانبینییە بۆ دنیا ی ئیمان ، پێکهاتەیەك ی بنچینەیی و سەرەکییە لە دروستکردن و سەرهەڵدان ی دنیا ی (ئایین) . لەم کەش و هەوایە دا ، ئایین وەک کۆیەک لە سیستەم و پرنسیپە دنیاییەکان دەخڵێك ی بە ئیمان وەک هێزێک ی سەرەکیی و ڕۆڵبگێڕ ی مەعنەویی و گرنگ نابێت ، و دوور لە چەمك و جیهان ی ئیمان ، پەیوەندیەکان ی نێوان مرۆڤ و یەزدان ڕێچکەدار و ڕێکدەخات . (شەریعەت) لە کەش و هەلومەرجێك ی وەها و لە دید و تێڕوانینی خۆی دا وەك تاکە جێگرەوە (بەدیل) و سەرچاوە ی سەرەکیی بۆ یاسا و دەستورێکی گشتگیر و موتڵەق بۆ کۆی جومگە ژیارییەکان ی کۆمەڵگە و مرۆڤایەتیی ، دەبێتە وەڵامدەرەوە ی کۆی بابەتە گشتیەکان . ئیمان لە هاوکێشەیەک ی وەها دا ، و وەك ڕایەڵەیەک لە پەیوەندیی نێوان مرۆڤ و یەزدان گرنگیی ، کاریگەریی ، بایەخ و ناوەندبوون (سەنتەربوون)ی خۆی لەدەستدەدات و مرۆڤیش وەک تاک ، بەها و نرخی خۆی لەدەستدەدات و پەراوێز دەخرێت ، سەرئەنجام کار بە مردن ی یەزدان کۆتایی دێت ، نیچەی ئەڵمانیش لە بێئاگاییەوە نەبوو کە دەیگووت : یەزدان مردووە ؟! و ئەو هۆکار ی مردنەکەیشی دەدایە پاڵ مرۆڤ خۆی ، واتا لە هەلومەرج و ڕۆژگارێک ی وەهادایە کە فرمان ی یەزدان و چرا ی ئەو هەم کۆتایی دێت و هەمیش خامۆش دەبێت . لەسۆنگە ی دید و دنیابینیی ئایین دایە ، کە چەمک و مانایەک ی نوێ لە یەزدان و مرۆڤبوون دێتەبەرهەم ، مرۆڤ لە هەڵگر ی سیفات ی یەزدانیی و دروستبوون ی مرۆڤ ی یەزدانییەوە دەکاتە نوێنەر ، جێنشین و جێگرەوەیەك بۆ یەزدان ؟! لێرە دا ئیدی یەزدان ئامانجێك ی پێکراو دەبێت نەک هۆکارێک . ئایین بۆ پاراستنی ئەم بەها و دنیا نوێیانە خۆی بە لێپرسراو و بەرپرسیار دەزانێت کە بیرۆکە ی هێز و پێکھێنان ی دەستەڵات بکاتە پێویستە و فریادڕەسێك ، مەرجێک ی س□□لماو و بەڵگەنەویست بۆ در□□ژ□دان و بەردەوامییدان بە پەیوەندیەکان ی نێوان مرۆڤ و یەزدان . بیرۆکە و ئامانجێك ی وەها ڕۆح و ئامانجی مرۆڤ لە ئاراستەکردن و گەیشتنی بە بیر ی چاک ، گوتار ی چاک ، کردار ی چاک ، ویژدانی باڵا ، فەزیڵەت و سیفاتی یەزدانییەوە دەکاتە دنیایەک ی سیخناخبوو بە سەرباز ، سەربازگە ، جەنگ ی پیرۆز ، جەنگ ی یەزدان ، تێکۆشان و خەبات لەپێناوی سەرکەوتنی یەزدان ، سوپای یەزدان ، ڕق و کینە ی تۆڵەسندن ، جیاکردنەوە ی مرۆڤایەتیی لە نێوان بێباوەڕ و باوەڕدار و …. تاد ئاڵوگۆڕکردن و جێگۆڕکێکردن ی پایە و مەقام ی ئیمان بە ئاراستە ی

ئایین و پیرۆزکردنی یاسا ، دەستور ، دنیا و دنیابینیی
شەریعەتەکان ، مر□قایەتیی لە یەکەیەک ی یەکگرتوەوە دەکاتە
دنیایەکی لێکترازاو و لێکدابڕاو ، دنیا ی قبوڵکردن ی شێوە و
شێوازی ئیمان ، عەقیدە و بیروباوەڕەکان ی دی دەگۆڕدرێن بۆ
ڕەتکردنەوە و سڕینەوە ی ئەوانی دی ، هەر گروپ و کۆمەڵێك ی
کۆمەڵایەتیی لە دیدگە ، ڕۆژنە و دنیا ی یەزدان ی ڕاستەقینە ،
عەدالەت و حەقیقەت ی ئیلاهیی خۆیەوە چەندین یەزدان ی جۆراوجۆر ،
جیاواز بە دید و ئامانج ی جۆراوجۆرەوە دێنەگۆڕێ ؟! لەم تەراتێن و
زۆرانبازیە دایە ،کە یەزدان لە تایبەتمەندیی و سیفات ی یەکگرتویی
، سروشتیی و گەردونییەوە دادەبەزێتە ئاستێك ی نزمتر لە
بەمێژوبوون و ناوچەییبوون (لۆکاڵییبوون) ؟!! لە شێوازێكك ی دی
دا : یەزدان دەبێتە پەیکەرێك ی داتاشراو ی شێوە نیوە ئاژەڵ و
مر□ق ی دەستکرد ی مر□ق ، پ□یکەرێک کە خواست ئارەزویەکی ئاژەڵیی و
شەهوەت ی دنیایی مر□ق ی تێ دا بەرجەستە دەبێت . لە وەها دنیا ،
دیمەن ، وێنە و بەرکەوتنێکدایە ، کە مر□ق ه□ز و دەستەڵاتێک ی
گشتگیر لە بۆتە ی بەدەستهێنانی شەهوەتی دنیایی دا بەدەستدەهێنێت
و ڕۆڵ ی یەزدان دەگێڕێت . ئەم جێگۆڕکێ و گۆڕین ی ئاراستانە لە
نێوان مر□ق ، ی□زدان و ئیمان ، ئەو ، واتا یەزدان لە سیفات ی
سروشتیی ، گەردونیی ، بوونێك ی کامڵ، عەقڵ ی باڵا ، ڕەوشت ی باڵا
و هێز ی داهێنەرەوە ، دەکاتە بوونێك ی ن□سکاو ، کاڵفام ، تەمبەڵ
، بێبەرهەم ، بێڕەوشت و ناوچەیی ، مر□قیش لە دنیا ی گەڕان و
وێڵبوون بەدوا ی حەقیقەت ی بێکۆتا ی بوون کە یەزدان و سیفات ی
ڕوناکایی ئەوە ، دەگۆڕێت ب□ بەدەستهێنان ی شەهوەت ی دنیایی و
باوەشکردن بە دنیای ی هەبوون و تێرکردن ی غەریزە ی ئاژەڵیی !
فەزیڵەت لێرەدایە کە ئیدی پایە و شوێنی خۆی بۆ ڕەزالەت و ڕیسوایی
چۆڵ دەکات ، تێکۆشان ی مەعنەویی تاکەکەسیی ل□ پێناو ی
بەدەستهێنانی حەقیقەت ، بەختەوەریی و ڕوناکایی یەزدان ، دەبێتە
هەڵپە و هانابردن بۆ جەهل و خورافات ، ڕۆڵ و کار ی یەزدان و
ئیمان لە بەخشین ی ڕوناکایی و هاوسەنگکردن ی مر□ق ل□ نێوان دنیا ی
فەزیڵەت و غەریزە ی ئاژەڵیی دا ، دەگۆڕێت بۆ پاشایەکی ستەمکار ی
خاوەن تەخت و دامەزراوە ، کە کاری تەنیا سپاردن ی مر□ق و
دروستکراوەکانیەتی بە بەهەشت و دۆزەخ ؟! شۆپنهاوەر لە هەلومەرجێک
ی وەهادایە کە ناچار دەبێت بڵێت : (ئەم جیهان وگەردونە ناشێت و
ناکرێت دروستکراوی بوونێک ی میهرەبان بێت ، بەڵکو کاری شەیتانێکە
کە لە ئازاردان و ئەشکەنجەدان ی دروستکراوەکانی خۆی چێژوەردەگرێت
)) . ئایین ئا لێرەدایە کە سیفات ی سروشتیی و گەردونیی یەزدان
دەگۆڕێت بۆ بەرهەمهێنانی ستەم ، زۆرداریی و نادادیی ، ئەوانەش لە

هەناوی خۆیان دا تاوان پێکدەهێنن ، لە پانتایی و بازنەی تاوانیش
دایە کە ئیدی چرای ڕوناکایی ئیمان دەکوژێتەوە و ڕۆحی یەزدانیش
دەمرێت ، لە مردنی ڕۆحی ئەویش دایە کە ئیدی هەموو ستەم ، تاوان
و نادادییەك ڕەوایەتیی و شەرعیەتی پێدەدرێت ، دواجار ئەوە مرۆڤە
کە لە شیو و دۆڵی تاریک و پەنهامەتیی ژیانی ئەم سەرزەویە دا
دوا هەناسەی خۆی دەدات و هەموو شتێک ئیتر لە بەدبەختیی و کڵۆڵیی
ئەو دا کۆتایی دێت . کاتێک ئایین مرۆڤ بەرەو جارەنوسێکی وەها
دەبات ، ئیدی یەزدان ناچار دەبێت پشت لە مرۆڤ بکات و پێی بڵێت :
(* ئەو هەموو قوربانییە ی کە بۆ من ی دەکەن سودی چییە؟! من لەو
مەڕ و ئاژەڵە قەڵەوو گۆشتنانە ی کە دەیکەنە قوربانیی تێربووم .
ڕۆحی من لە جەژن و ئاهەنگەکانتان بێزارە ، ئەوانە بوونەتە هەی
دەتەنگیی من ، ماندو بووم لە تەحەمولکردنی ئەوانە . کاتێکیش دەست
ی پاڕانەوە بۆ من درێژدەکەن ، ئەوا چاوەکانم لە ئاستتان دا
دادەخەم ، کاتێک نوێژ و نزای زۆر بۆ من دەکەن ، ئەوا گوێکانی
خۆم دەئاخنم . دەستەکانی ئێوە خوێناوین و بڕۆن بیانشۆن و پاکیان
بکەنەوە)
مەولانا جەلالەدینی ڕۆمیی زیرەکانە دەرکی بەو دنیا تاریک ، تەنگ ،
وشک و بێکەڵکە ی ئایین کردووە و لەڕێگە ی ئەم شیعرەوەی
توانیویەتی ئەزمونی ئەو ڕاستیانە بکا
ڕۆژێ کوڕێ لە باوکی پرسیاری کرد**
کامەیە بابە چاکترین ئایین ؟
ووتی من کارم هیچ نیە بە دین
دینەکان لای من جێی متمانە نین
کە هەنامانە ڕێ هەر ئاینێکی نوێ
زیاتر ناکۆکیی هەنایە گۆڕێ
دوژمنیی و کینە زۆرتر زۆری کرد
جەنگی مەزهەبیی چەندان جارە کرد
خوێنی مرۆڤی لەبان عەرد ڕژان
لەژێر ناوی دین بە هەتا هەتا
نە موسڵمانم و نە جوم نە دیان
حوکمی ئاوەزە بێ ، کەچ ئەکەم گەردن
ژیریی ئەڵێ هەس ، جەژی بەکەتا
لەهاوژینییبوون وەل کەسی دیا
دین بەڕام ئەژێ ، خوێنی کافران
هات و بیەژیت ، پێت دەدرێ پاداش
باوەڕیاران ی دیش ، لە خۆ مرۆڤن
بۆ دین گوتوویە خوێنیان بڕێژن

من بەو هۆیەوە بێئایین و دینم
تاکو نەڕێژم خوێن ی هاوشێوەم
ڕۆڵەکەم ئەتۆش تەنیا لە ئاوەز
پەیڕەویی بکە تا بچیە بەهەشت
لەگەڵ تەواو ی خەڵکی ڕوی زەوی
دۆستێنیی بکە ، چاکترین ئایین ئەوە

- پەڕتوکی (چێژەکان ی فەلسەفە _ لذات فلسفە) نووسینی وێڵ دۆڕانت بە فارسی
  ** هیوادارم لە وەرگێڕانی ئەم شیعرە دا هەڵەم نەبووبێت

هیوا محەمەد ئەمین
2022 . 10 . 3